

Millet-i Hakime doktrinin daha eski olduğunu sanıyordum ama Tanzimat’tan sonra ortaya çıkmış. Osmanlı henüz yaşarken telaffuz edilmese de, devletin bir Türk devleti olduğu bununla zımnen kabul edilmiş. Her ne kadar sorsak, *Araplar ve Kürtler de müslüman olmakla Millet-i Hakime’ye dahildir* cevabı alacak olsak da, bilhassa 1909’dan sonra artık Türklük önemli bir vasıf.

Hakan Erdem diğer unsurların akıbetinin de tartışıldığını söylüyor. Yazıda genel olarak *bükemediğin eli öpmek* diye özetlenecek bir politika buldum:

Millet-i hâkime, diğer milletlerin arasına göç ettirilirmiş. “Milel-i mahkûme”nin dili, edebiyatı baskı altına alınarak gelişmesi önlenir ve hükûmet, kendi dilini, gücünün yettiği her vasıta, özellikle mekteplerle umumi lisân hâline sokmaya çalışırmış. Bütün bu baskılara karşılık verebilen bir millet çıkarsa o zaman da “imkân dairesinde o milletin ecânibe [yurtdışına] muhaceretini teşvik etmekten başka çare” kalmazmış. “Bu da mümkün olmazsa bilmelidir ki, o millet muhafaza-i mevcudiyete, yaşamaya ve belki iddia-i istiklâl namzettir” diyor.

Zamanımızın en önemli politik derdinin buradaki çizgide nerede olduğunu görmek için bakıyoruz, *ecanibe muhaceretini teşvik etmek* safhasında mıyız? Ecanibe değil de, Türkiye’nin batısına mı göç ettiriliyor? Bunu yapamazsak Kürtler *iddia-ı istiklale namzet* olacak sanırım.